

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Upphäftnings Ed.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

Nr 37.

Stockholm den 11 Sept. 1913

6:e årg.

<p>Prenumerationspris: 1/2 år . . kr. 4: 50 1/3 år . . kr. 2: 50 3/4 " " " 3: 50 1/4 " " " 1: 25</p> <p>Lösnummer 10 öre.</p> <p>Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Klarabergsgatan 48, två tr.</p> <p>Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85.</p> <p>Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN.</p> <p>Mottagningstid: kl. 11—12.</p> <p>Sthlm 1913, F. Englund's Boktr.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Klarabergsgatan 48, två tr.</p> <p>Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	---	---	---	---

Särlagstiftning för kvinnor.

Under loppet af denna månad sammanträder den internationella arbetarskyddskonferensen i Bern. En af frågorna på programmet är: lagstadgad 10-timmarsarbetsdag för kvinnor.

Vi stå således åter inför eventualiteten af att en ny separatlag för arbeterskor skall antagas af den internationella arbetarskyddskonferensen för att därpå, såsom det skedde i nattarbetsförbudsfrågan, söka genomdrivas i de olika länderna.

Nytan och välsignelsen af en allmän social skyddslagstiftning kan ej ifrågasättas. Men särdeles allvarsam är problemet: särskild skyddslagstiftning för kvinnor. De med denna sak sammanhängande svårigheter och orättvisor ha mångfaldiga gånger såväl i tal som skrift framhållits — och det ej enbart från kvinnohåll — när nattarbetsfrågan var uppe. Man sökte också intala sig, att vederbörande skulle börja få klart för sig, att separatlagstiftning ej kunde vara det riktiga, att den väg man hade att gå vore ordnandet af en god, insiktsfull skyddslagstiftning för den arbetande, utan inskränkningar och särbestämmelser för den ena eller den andra, med undantag naturligtvis af sådana, som den särskilda yrkesfarligheten kan betinga, men som då gälla man som kvinna i det yrket anställd.

Snart nog fann man emellertid, att det ej lönade sig att hysa några illusioner i detta afseende. Redan

på konferensen i Lugano hösten 1910 upptogs frågan om en lagstadgad arbetsdag af 10 timmar för arbeterskor. Frågan om att, sedan nu förbud för kvinnors nattarbete internationellt antagits, männens nattarbete skulle på liknande sätt regleras, lämnades däremot vid denna konferens å sido.

Och nu föres också, som redan nämnts, förslaget om 10-timmarsarbetsdag för kvinnor fram till afgörande vid Bernkongressen. Att detta ej skall kunna ske utan protester från kvinnohåll är gifvet.

Fredrika-Bremer-Förbundet, som redan vid sitt årsmöte förlidet år i juni månad hade blicken riktad på denna sak, med anledning af den då tillstundande Zürichkonferensen, uttalade då i en resolution, där denna fråga berördes, den förhoppningen, att Sverige ej måtte komma att biträda eventuellt framkommande förslag till lagar, som skulle verka särskildt inskränkande på kvinnornas ställning på arbetsmarknaden. Nu den 26 aug. har i Folkets Hus i Stockholm hållits ett af Stockholms socialdemokratiska kvinnors samorganisation och Socialdemokratiska kvinnokongressens verkställande utskott utlyst möte, hvarvid frågan sakligt och allvarligt debatterats. En resolution antogs, hvari mötet uttalade som sin mening, att det föreliggande förslaget om 10-timmarsdag för kvinnor som skydd blefve helt obetydligt, då för det största antalet industriarbetande kvinnor

både 10-timmarsdag och därunder redan förekommer. Vidare fastslogs, att sÄrlagstiftning fÖr kvinnor mindre skyddar dessa än skärper konkurrensen mellan män och kvinnor pÅ arbetsmarknaden och att den ökar svårigheterna fÖr kvinnorna att genom sjÄlfständigt arbete försörja sig.

Nu ha äfven deputerade från Socialdemokratiska kvinnogressens verkställande utskott och Socialdemokratiska kvinnornas samorganisation i Stockholm uppvaktat civilministern och öfverlämnat en skrifvelse, hvari samma synpunkter framhållas. Skrifvelsen kommer, enligt civilministerns vid detta tillfälle gifna löfte, att delgifvas delegerade vid Bernkongressen. Vi återge den pÅ annat ställe i dagens nummer.

* * *

När männen upphöra att skapa kvinnofrågor skall den af dem så ringa aktade »kvinnorörelsen» kunna försvinna. Som det nu är, bära de alltjämt själfva bränslan till en eld, hvilken måste brinna — svedjande väg genom den snåriga, oframkomliga mark, som nu är kvinnorna så starkt till hinders, såväl i deras arbete som i deras allmänna utveckling.

Notiser

Kvinnorna och pensionsnämnderna. I pensionsnämnden fÖr Arvika stad har invalts handl. fröken Stina Andersson och som suppleant handl. fru Amanda Larsson. I landsförsamlingens nämnd har invalts fru Maja Fjæstad, Rockstad, med fröken Nanna Nörbäck, Strand, som suppleant.

Öfverlärarebefattningen vid Nikolai folkskola. Stockholms folkskollärarinnors strid om rätten att bekläda öfverlärareplatser torde Dagnys läsare ännu ha i färskt minne. Genom stadsfullmäktigebeslut i anledning af hr Ljunggrens motion år 1911 blef som bekant rätt lämnad äfven åt lärarinnor att blifva öfverlärare, med samma arvode och ålderstillägg som den manliga öfverläraren, lagda till den ordinarie lärarinnelönen. Vid sidan af flera manliga sökande till öfverlärarebefattningen vid Nikolai folkskola i Stockholm märkas nu också folkskollärarinnorna fröknarna Maria Aspman, Maria Jönsson och Anna Ljungberg.

Namninsamlingen fÖr rösträttsopinionsyttringen. F. K. P. R:s namninsamling fÖr opinionsyttringen fÖr kvinnans politiska rösträtt, som tog sin början i våras, fortgår äfven under hösten. Resultatet af de sex veckornas arbete i våras har varit synnerligen godt. Särskildt hvad Stockholm beträffar återstår emellertid en hel del att göra, i synnerhet i stadens utkanter och några af förstäderna. FÖr att sprida upplysning om opinionsyttringens mål komma därför möten att inom den närmaste tiden anordnas i olika delar af Stockholm. Stockholmsföreningen har åtagit sig villasamhällena rundt Stockholm. Den öfriga delen af länet sorterar under Stockholms länsförbund, där arbetet pågått under sommaren med möten i olika delar af länet.

Den ungerska lagen om barnets rätt.

Det är ett drag i Budapests fysionomi, som säkert faller hvarje frÄmpling i ögonen, nämligen den friskostighet, som utvecklats då det gällt att härbergära det offentliga lifvets organ, alla byggnader och andra inrättningar fÖr olika stats- och kulturändamål, denna oförskräckthet, som aldrig tvekar att göra stora materiella uppoffringar, då ändamålet engång erkänts vara af grundväsentlig betydelse. Man prutar icke af på fordringarna. Men villkoret härför är en dÄdkraftig tro pÅ framtiden.

Samma drag slår en, då man gör sig förtrogen med det ungerska barnskyddsväsendet. Detta är framsprunget dels ur öfvertygelsen om att människan, medborgaren är samhällets och statens dyrbaraste goda och att ingen uppoffring är fÖr stor, då det gäller att hålla vid lif och uppfostra till dugande medborgare de barn, som födts till världen, dels ur erkännandet af barnets rätt att lefva och att lefva i förhållanden, hvilka gifva det en chance att blifva en medborgare så god som en ann'. Om denna barnets rätt utgör ledmotivet i barnskyddslagen, så betonades samhällets intresse med stor energi af de män, som bragte densamma till stånd, bland hvilka jag främst vill nämna dåvarande ministerpresidenten Kálmán v. Szell och ministerialrådet Paul v. Ruffy, numera inspektor fÖr barnasylerna. Den fÖrre motiverade lagförslaget med följande ord: "I Ungarn är barnskyddet ej blott en humanitär handling, det är en stor nationell uppgift; den som behåller ett barn vid lif gör nationen en tjänst". Dr Ruffy sade några år senare: "I proportionstalen fÖr barnadödligheten utmynnar vårt barnskyddssystem".

Barnadödligheten — det var ett ämne till stort bekymmer fÖr de ungerska socialpolitikerna. Endast en nation, som växer och förökas och som sätter värde pÅ sig själf, kan taga upp kampen om tillvaron med andra. Visserligen var nativitetssiffran hög, men mortalitetssiffran var också en af de högsta i Europa. Ännu 1892 dogo icke mindre än 27 % af barnen under ett år. Och naturligtvis var det här som annorstädes främst de utom äktenkapet födda barnen, de som af sina fattiga mödrar fÖr en ringa penning gÄfvos bort att vårdas af sådana som ej dugde till annat, som läto siffran springa i höjden. Det var ej nog med att man gaf ut en rigorös lag angående fosterbarnsvården med anmälningsplikt o. s. v. Kommunerna anordnade en inspektion mera till namnet än till gagnet. År 1898 togs det första stora steget att genom statens mellankomst rädda till lifvet de värlösa, främst de utom äktenkapet födda barnen. Detta gjordes genom bemedling af välgörehetsföreningarna, och främst arbetade därvid föreningen Hvita korsen. Men man insåg snart svårigheten i att pÅ privat väg tillfredsställande administrera denna stora apparat, och så utkom den ungerska lagen om barnets rätt år 1901, som skapade barnasylen såsom statsinstitution, och lagen trädde i kraft d. 1 sept. 1903.

Denna lag säger, att hittebarn såväl som alla barn,

hvilka af vederbörande myndighet förklaras för värnlösa, hafva anspråk på att upptagas i statens barnasyl. Värnlöst förklaras ett medellöst barn under 15 år, som saknar anhöriga, hvilka vore skyldiga (föräldrar, far-, resp. morföräldrar) eller i stånd att underhålla och uppfostra detsamma och om hvilket icke anförvanter, välgörare, institutioner eller föreningar draga nödig försorg. Om barnets lagliga förmyndare ej frivilligt öfverlämnar det till asylen utan låter det lida nöd eller vårdslösa detsamma fysiskt eller moraliskt, är förmyndarrätten (der Waisenstuhl) skyldig att frantaga förmyndaren hans rätt och anskaffa annan förmyndare, som antingen själf vårdar barnet eller öfverlämnar det till en asylinrättning. Alla ämbetsmyndigheter och organ äro skyldiga att anmäla så snart till deras kännedom kommit, att arten af ett barns underhåll och uppfostran kunna föranleda dess omhändertagande. Särskild uppmärksamhet ägnas därvid de utom äktenskapet födda barnen. Det är att märka angående förmynderskapsförhållandena i Ungarn, att en ogift moder är sitt barns naturliga förmyndare, och endast under vissa villkor kan afsägelse ifrågakomma. Yrkesförmynderskapet är ej lagstadgadt men kan utan svårighet och med fördel anordnas, hvaraf man också bezagnat sig.

Proceduren med den officiella värnlöshetsförklaringen får dock ej fördröja barnets intagande i asylen omedelbart, om detta anses önskvärdt. Det kan utan formaliteter vidtagas provisoriskt genom åtgärd af förmyndarrättens ordförande, borgmästare eller asyldirektor, en utväg som kan sägas vara den vanliga.

Om underhållsskyldiga anhöriga befinnas vara i stånd därtill, åläggas de att erlægga underhållsbidrag. Ett utom äktenskapet födt barns fader är skyldig att bidraga till dess underhåll, men i Ungarn som annorstädes äro mödrarna ofta ej villiga att inleda process. Asylerna hafva emellertid börjat göra detta å barnens vägnar, och som de göra det med stort nit och framgång, hafva fäderna blifvit mera villiga att göra upp saken i godo.

I de fall, då kostnaderna ej kunna bestridas af anhöriga, åligger de staten intill dess barnet fyllt 7 år; därefter, till det femtonde året, åhvälfvas de direkta underhållskostnaderna hemkommunen.

Den institution, hvarigenom staten sörjer för de värnlösa barnen, kallas statens barnasyl. Man må dock icke tro, att denna vård inskränker sig till eller ens företrädesvis är en anstaltsvård. Att så icke är fallet skall framgå af det följande.

För närvarande existera sjuutton asylanstalter, fördelade på en del större städer. Hvar och en af dessa förestås af en chefläkare-direktor. Till den ordinarie staten i provinsstäderna — den stora anstalten i Budapest fordrar en något afvikande organisation — höra vidare: en underläkare, där så anses nödigt, en inspektionsläkare, ett antal koloniläkare, ekonom, kontrollör, asylinrättningens föreståndarinna och en lärare för större barn, som för en kortare tid kunna befinna sig i anstalten under observation, inspektriser, kansli- samt tjänstepersonal: sköterskor, ammor m. fl. I anstalten finnas olika afdelning-

gar, för dibarn med mödrar och barn, hvilkas mödrar dött eller af någon anledning icke kunna amma sina barn själfva, men hvilka barn man dock söker låta amma helt eller delvis, för större barn, som ej ännu placerats ut eller af någon anledning återtagits från fosterföräldrarna, för barn ställda under observation för att eventuellt sändas till en fackskola med internat, ett sanatorium, abnorm- eller uppfostringsanstalt; dessutom sjukhus för större och mindre barn.

Så vidt möjligt utackorderas barnen i kolonierna (c:a 70 %). Endast sjuka och svaga barn, som äro i behof af särskild vård, stanna i asylanstalten så länge chefläkaren anser detta nyttigt.

En grundprincip är att de späda barnen skola ammas. Därför är hvarje mor, som lämnar sitt barn till anstalten, skyldig att följa med och stanna hos detsamma, så länge detta anses för barnet nyttigt. Enligt chefläkarens förgodtfinnande kunna mor och barn utackorderas i en koloni, hvarvid särskild omsorg ägnas åt valet af familj, i det endast en sådan kan komma ifråga, där ej blott barnet utan jämväl modern finner en andligen och lekamligen god vård och lämplig omgivning. Under denna lugna tid växa mor och barn samman, och modern kan ofta skapa sig en ställning, som låter henne själf taga hand om och sörja för sitt barn. I annat fall stannar barnet i asylens vård tills det fyllt 15 år. — Har modern ett hem, kan hon erhålla amningspremie.

Inackorderingen sker som sagdt i kolonier. Dessa böra befinna sig inom det distrikt, som inrikesministern bestämt för resp. asyl, i en kommun med goda hygieniska förhållanden, med goda kommunikationer, med tillgång till folkskola och barnträdgård samt där en distrikts-, kommunal- eller privatläkare finnes, lämplig som koloniläkare. För att en koloni skall förläggas till en ort, måste där finnas minst trettio familjer ägnade att upptaga och vårda fosterbarn. På dessa hem ställas rätt stora fordringar och de stå under noggrann kontroll. Så besökas spädbarnen hvarje vecka under den första tiden efter utackorderingen. Det är inspektionens — koloniläkarens och inspektrisens — skyldighet att ej blott vårda sig om asylbarnen, utan koloniläkaren skall hålla sig underkunnig om familjemedlemmarnas hälsa, renlighet och näringssätt samt gifva dem nödiga råd och anvisningar. Sålunda bilda kolonierna och inom dem fosterhemmen härdar, från hvilka en bättre hälsovård utbredes. För mindre bemedlade bonde- och handtverkarhem på den ungerska landsbygden äro reda penningar ej så lätt åtkomliga, att icke inackorderingssumman spelar en större roll än en mun till att föda, och hugade fosterföräldrar saknas icke. Fosterföräldrar, som i minst tre år vårdat sina skyddslingar oklanderligt, tillerkännas af inrikesministeriet ett utmärkelsesdiplom eller en penningepremie. I undantagsfall kunna flera barn anförtros åt en familj, i regeln ej flere än tre. Syskon lämnas om möjligt till samma hem, åtminstone till samma koloni.

Fosterföräldrarna skola, enligt lagens ordalydelse, selsätta barnen såsom en omsorgsfull familjefader gör, för att hans barn må vänja sig vid arbete. Före 12

års ålder, då barnet i regel avslutar sin folkskolekurs, får det alls icke sysselsättas med arbete till förvärfsdamål, från 12—15 år endast såvidt dess vidare utbildning sådant fordrar. Särskildt begåfvade barn kunna sättas i tillfälle till vidare utbildning motsvarande deras anlag.

Yppar sig i barnets vård eller i hemförhållandena anledning till anmärkning, äger koloniläkaren meddela chefläkaren detta. Där hemmet icke visat sig motsvara de anspråk man ställer på detsamma, återtages barnet. — Jag fick ett intryck af att dessa läkare hos sig utvecklat en synnerlig blick för sina skyddslingars behof.

Där chefläkaren anser sådant lämpligt, kan en familjekoloni, omfattande 10—20 barn af samma kön i en ålder om 7—15 år, inrättas under ledning af därtill skickad person; i främsta hand har man tänkt på folkskollärarekären.

Det statliga barnskyddet gör emellertid ingalunda anspråk på att ensamt fylla alla behof och göra vare sig den kommunala eller privata verksamheten öfverflödig. Det lämnar icke blott rum för de gamla institutionernas fortbestånd, i lagen anges ännu nya riktlinjer för det privata arbetet, som skall komplettera det statliga. På hvarje koloniort skall chefläkaren söka få till stånd ett koloniutskott, bestående af vissa själfskrifna personer och högst 24 valda medlemmar, utsedda af kommunalrepresentationen. Hälften af dessa senare skola vara kvinnor. Vidare tager inrikesministern initiativet till ett asylutskott, där en asyl inrättats, och som central för hela organisationen fungerar landsutskottet. Denna organisation har till uppgift att förmedla samarbetet mellan den offentliga och privata verksamheten, att stödja och bistå den förra och väcka den senare, där den ej ännu finnes, sörja för att de barn, hvilka af olika anledning icke höra asylerna till men dock behöfva hjälp och stöd, erhålla denna, hålla vård om de barn, hvilka vuxit från asylerna och trädt ut i lifvet, etc.

Det är i själfva verket ingen liten uppgift att bringa till systematisk samverkan alla de krafter, som i Ungarn arbeta för barnens väl. En aktningssbjudande mängd privata barnhem, barnhospital och andra inrättningar samt föreningar med särskilda uppgifter existera fortfarande vid sidan af statens asylter, som omhänderhafva c:a 56,000 barn för en kostnad af 14 miljoner mark om året.

Som naturligt är, då Ungarns barnskyddsväsende främst vuxit ut ur sträfvan att minska barnadödligheten, var det till läkarna man vände sig för att föra verket igenom. Men jag tror erfarenheten från Ungarn bevisar, att detta äfven i annat än rent medicinskt och hygieniskt afseende varit mycket lyckligt. Det är anmärkningsvärdt hvilken arbetsbörda åtminstone en del af dessa chefläkare tyckas bära, med hvilken hängifvenhet de ägna sig åt sitt värf, ej blott att observera och finna ut den bästa vårdformen för de enskilda individerna och följa med deras utveckling, utan jämväl att utforma systemet, såväl den statliga som den kommunala och frivilliga delen. Chefläkaren har en utomordentligt vidsträckt befogenhet. Man har haft klart för sig att hela det ungerska systemet

är ett experiment, och att det är denna första generation af chefläkare, som skall utbilda detsamma, utveckla det som är godt, undertycka det som visat sig odugligt. "Vi hafva gjort lagen sådan, att den skall vara, icke ett ok på läkarens nacke, som hindrar och tynger honom, utan ett svärd i hans hand, att därmed värna barnets rätt", sade en gång under ett samtal dr Ruffy, och denna vackra sentens dyker upp hvarje gång jag i minnet genomgår mina intryck från de ungerska barnasylerna. Vid bedömandet af det ungerska barnskyddet får man icke glömma att det lämnats i händerna på högt kvalificerade personer.

Vissa svaga, eller låt oss säga kritiska punkter i systemet falla oss genast i ögonen. Blifva ej kommunerna frestade att hänvisa alla fattiga mödrar, jämväl gifta och änkor, till asylerna för att slippa kostnaderna under barnens sju första år? Slites ej bandet mellan mor och barn väl lätt efter amningstidens slut, ofta till skada för både mor och barn, då hon så lätt kan blifva det kvitt? — Här beror allt på chefläkaren, som sätter sig i förbindelse med den kommunala och den frivilliga understödsverksamheten för att barnet icke utan verkligt skäl skall behöfva förklaras värlöst. Åter påminnas vi om att lagen är ett svärd, ett tveeggadt svärd, som måste föras af goda och milda stridsmän för att ej sära dem det är satt att värna.

Jag kunde sluta här, men jag bör ej underlåta att påpeka ett svårt fel, icke i lagen men i dess tillämpning. Det är den nationalism, som utmärker den magyariska politiken gentemot de nationella minoriteterna inom monarkin och som tyvärr också tar sig uttryck i barnskyddsarbetet, sålunda att alla asylanstalter och kolonier äro placerade inom öfvervägande magyariskt språkområde. Detta kan ej vara rätt emot barn till tyskar, slovakar, rutäner, rumäner, kroater och serber, hvilkas barn vårdas i det gemensamma fäderneslandets asylter. Barnen skola, heter det, om möjligt inackorderas hos personer af deras egen konfession, men om språk och nationalitet säges intet. — Man börjar dock numera på magyariskt håll protestera mot allt våldförande af de mindre nationaliteterna. Till och med påpekade kultusministern i riksdagen, att en kulturell fara hotar, om man ej tager vara på och upprätthåller förbindelsen med den tyska kultur, som ligger så nära till hands men som håller på att glida utom räckhåll för mången i konungariket Ungarn.

Det förefaller och jag vill tro att denna nationalism, som verkligen ej har något rum såsom själf försvar eller själfhäfvelse längre, äntligen skall börja ge vilka, så att ingen i satsen: "I Ungarn är barnskyddet en stor nationell uppgift" skall misstänka en sträfvan att framför allt öka den magyariska folkstocken, ej blott genom barnskydd utan genom magyarisering. Då skall barnets rätt i Ungarn verkligen vara en rätt för alla, för barnet i de karga bergsbygderna lika väl som för barnet af folket på den bördiga slätten, landet kring Donau och Tisza.

(Ur Nutid.)

Jenny af Forselles.

10-timmarsdagen.

De socialdemokratiska kvinnornas petition till k. m:t.

Den till civilministern onsdagen den 3 september af deputerade från Soc.-demokratiska kvinnokongressens verkställande utskott och Soc.-demokratiska kvinnornas samorganisation i Stockholm öfverlämnade skrifvelsen angående lagstadgad 10 timmars arbetsdag för kvinnor hade följande lydelse:

Till künungen!

Då frågan om lagstadgad 10 timmars arbetsdag för kvinnor kommer att behandlas på internationella arbetarskyddskongressen i Bern innevarande september och då svenska regeringen dit ämnar sända representanter för Sverige, bedja vi undertecknade till eders kunglig majestät få uttala att vi anse särslagstiftning för kvinnor ej vara till skydd för kvinnorna utan endast skärpa konkurrensen mellan män och kvinnor samt försvåra kvinnornas utkomstmöjligheter.

Vi tillåta oss äfven göra erinran därom att, innan lagen om förbud mot kvinnornas användande till arbete nattetid vid industriella företag antogs, inlades bestämda gensagor mot en sådan lag från kvinnohåll och att det sedermera visat sig, att kvinnornas farhågor angående denna lags skadliga verkningar besannats.

Hvad det ifrågavarande förslaget angående särslagstiftning vidkommer, bedja vi få framhålla dels att industriarbeterskor i stor utsträckning redan nu icke ha längre arbetstid än tio timmar och i många fall kortare, dels att äfven förslaget om att i en lag angående maximalarbetsdag för kvinnor skulle inryckas tillåtelse för vissa timmars öfvertidsarbete kommer att i mycket hög grad ha ofördelaktig verkan på kvinnornas ställning inom arbetsmarknaden.

På olika kongresser och möten angående frågor, som beröra arbetarskeförhållanden, ha uttalanden gjorts mot särslagstiftning för kvinnor, och vi bedja få hänvisa särskildt till bilagda uttalande i fråga om lagstadgad tio timmars arbetsdag för kvinnor, hvilket antogs den 26 augusti på ett möte i Stockholm af arbeterskor.

Vi uttala äfven den förhoppningen, att af de representanter, som regeringen utsänder till internationella arbetarskyddskonferensen, komma att framhållas de synpunkter i föreliggande fråga, som i vår skrifvelse framförts.

Stockholm den 2 september 1913.

För Socialdemokratiska kvinnokongressens verkställande utskott:

Anna Lindhagen, Signe Svensson, Anna Sterky, Agda Östlund.

För Socialdemokratiska kvinnornas samorganisation i Stockholm:

Amanda Frösell, Anna Johansson, Sara Magnusson, Helena Stålander.

Insänd litteratur.

Wahlström & Widstrand, Stockholm: **Blad ur Uppsala-sångens historia.** Samlade och utgifna af *Gottfrid Kallstenius.*

Arbeta för namninsamlingen!

Arbeta för Dagny
genom att gynna dess annonsörer

Kvinnoorganisationer i Wien.

Af *Olly Schwarz.*

Öfversättning från förf:s manuskript.

I.

Det är något särdeles egendomligt med den uppfattning man i utlandet gör sig om det vackra Wien. Byggnadernas skönhet och deras oförlikneliga läge och omgifningar, konstskatterna och muséerna, Wienmusiken och de berömda teatrarna, såsom Kungl. Operan och Hofburgteatern, det rörliga, lefnadsglada lifvet, smaken i Wienmoderna och den högt uppdrifna konstindustrin erkännas obetingadt och prisas inom alla längd- och breddgrader. Däremot underskattas starkt det andliga lifvet i Wien, och Wienboarna bedömas helt ensidigt såsom kostnärligt njutande men ej som flitigt arbetande människor.

En alldeles särskildt falsk bild gör man sig för det mesta af wienskorna, dessa wienskor, som så ofta hyllats i sång och dikt. Äfven hos dem ser man blott den yttre sidan af väsendet, och wiensornas älskvärdhet, skönhet, humor och kvickhet — såsom utgångna ur det halft sentimentala, det halft öfvermodiga wienska folklynnnet — göras till föremål för dyrkan. Sedan långt tillbaka finns det en mängd dylika ömdömen härrörande från mer eller mindre berömda personligheter. Den bekanta fransyska målaren Vigée Lebrun skisserar i sina bref och anteckningar en intagande bild af den högvälborna adelsdamen i Wien vid tiden för Wienkongressen 1815, liksom hon berör den dåvarande musikälskande österrikiska adelns inflytande såsom mecenater för en Haydn och Beethoven. I logerna sutto sköna kvinnor i den klädsamma gammal-wienska dräkten, hvilka med fin uppfattning och stort konstförstånd lyssnade till musiken i Mozarts Don Giovanni eller andra samtida tondiktarens skapelser men också under mellanakterna genast framdrogo de medförda stickstrumporna för att under muntert prat ifrigt arbeta på dessa för fattiga barn bestämda strumpor. Här visar sig redan ett beaktansvärdt drag hos wienskorna, deras goda hjärta och lust att hjälpa. Schubert, den egentliga representanten för verklig wienmusik — den äkta sonen af sin stad — har kallat en af sina hänyckande dansmelodier »Hommages aux belles viennoises». Men särskildt den folkliga sånggudinnan, som de wienska folkdiktarna hylla, förhärliigar den wienska kvinnovärlden i alla tonarter. Trots detta förhärliigande, som kommer wienskorna framför alla andra kvinnor till del, sker dem dock i många afseenden bitter orätt. Man förbiser lätt, att behag och glädtighet, ehuru sköna gåfvor, icke ensamma förmå dana harmoniska människor, att allvarligt arbete och högt ställda mål äro nödvändiga för att befordra högre kulturvärden. Just Wien, de betydande talangernas stad, med sin djupt rotade tradi-

tion af allt upphöjdt och skönt, måste vara jordmänen för en segerrikt växande kvinnorörelse, måste alstra för kvinnornas värde och kvinnornas rätt kämpande banérförare.

Tre stora kvinno föreningar finnas, som bearbeta ett vidtutgrenadt område och till hvilkas förfogande står en hel armé af organiserade kvinnor.

En af de äldsta organisationerna är den af Auguste Fickert till lif väckta Allmänna österrikiska kvinno föreningen. Denna förening, som är af utpräglad demokratisk läggning och omfattar de radikalare elementen inom kvinnokretsarna, syselsätter sig i första hand med rättsskydd åt obemedlade kvinnor. Redan år 1893 öppnades en rättsskyddsbyrå, den första af detta slag efter den i Halle upprättade. Sedan dess upprätthåller nu föreningen tre byråar, vid hvilka under det förflutna året 1,168 fall behandlades, i 1,813 konsultationer. Det hör väl till de mest välsignelserika inrättningar att kunna förhjälpa de många rättssökande kvinnorna till dem tillkommande alimentationskostnader, att kunna i öfverensstämmelse med klienternas önskingar tillfredsställande ordna äktenskaps-, förmyndarskaps- och arfsangelägenheter såväl som stridigheter, som uppstå genom arbetsförhållanden.

Särdeles förtjänstfullt är föreningens bemödande att införa reformer inom hushållningsväsendet. I Wien har den varit initiativtagande i skapandet af ett centralkökshus, som under namn af Hemgård erbjuder rum åt ensamstående, själförsörjande kvinnor och där dessa kunna inrätta sig tillsammans på ett modernt, kamratligt sätt. Förutom utgifvandet af den en gång i månaden utkommande tidskriften Neues Frauenleben, den bäst redigerade kvinnotidningen i Österrike, hvilken behandlar moderna kulturproblem, kvinnofrågor och socialpolitik, är föreningen på annat sätt verksam och tar liflig del i alla utvecklingen tjänande rörelser. Serier af föredrag anordnas för att sätta kvinnorna in i statsrättsliga och politiska angelägenheter, och sedan förlidet år ha fackkurser för folkvård under ledning af den bekanta skriftställarinnan och socialpedagogen Ilse v. Arlt öppnats. Dessa kurser afse att genom teoretiska föredrag och praktisk undervisning utbilda sakkunniga hjälpkrafter för den offentliga och enskilda fattigvården, för skydds- och sanitetsvård och socialreformer.

En midtpunkt för alla yrkesarbetande kvinnor har Föreningen för arbetande kvinnor blifvit. Under sitt tolfåriga bestånd har den nått ett så hastigt uppsving att väl knappast någon liknande institution gjort det i samma grad. Grundad af den oförgätliga, för två år sedan i sin bästa kraft bortryckta Karoline Gronemann, omfattar föreningen för närvarande utom Centralföreningen i Wien 9 lokalafdelningar i de största tysktalande österrikiska städerna.

Denna yrkesorganisation omfattar ett mångsidigt

arbetsområde. Den vidmakthåller skolor, yrkes- och tvåklassiga handelsskolor, en af två årskurser bestående kvinnlig yrkesskola, fortbildningskurser och 45 olika aftonkurser i språk, har byråverksamhet och syselsätter sig med industriellt arbete, befattar sig med yrkesangelägenheter genom särskilda därför utbildade sektioner af privatlärarinnor, privat anställda kvinnliga tjänstemän, advokat- och notariatbiträden. Hvarje söndag äga föredrag, föreläsningar och musikaliska underhållningar af framstående personligheter rum, en utflykts- och sportafdelning verkar för den kroppsliga vården, vidare är föreningen i stånd att gifva fri läkarhjälp åt sina medlemmar, att underhålla en upplysnings- och rättshjälpsbyrå, platsförmedling och ett stort bibliotek samt under sommaren ett semesterhem i en vacker bergstrakt, där medlemmarna för 2,60 österrikiska kronor erhålla full inackordering.

En socialistisk kvinnorörelse i Spanien.

I motsatts till hvad förhållandet är i andra länder ha i Spanien den bildade klassens kvinnor ej haft något att göra med uppkomsten af en kvinnorörelse. Om man undantar ett par författarinnor med grevinnan de Pardo Bazán i spetsen finns det ingen af de spanska damerna, som gjort något för att genombryta den kinesiska mur af fördomar, som omger dem.

Madrids största politiska dagliga tidning, Imparcial, gjorde i början af detta år ett försök att uppträda som kvinnornas vapenörögare. Hvad som hittills obeaktadt och oanmärkt af dem, som det mest angick, försiggått af orättvisor i världen skulle nu dragas fram i fullaste ljus. Tidningen erbjöd sina spalter åt kvinnor af alla klasser med anhållan om att alla frågor här skulle fritt och obehindradt beröras.

Det var ett slag i luft n. Efter en ytlig behandling af temat: Hvad är påfallande? försvann rubriken.

Men nu, denna sommar, när solen som obarmhärtigast glödde öfver palmernas land, vid den årtid, då tjurfäktningarnas upphetsning är det enda afbrottet i en cåsig tillvaro, förenade sig de lägre klassernas kvinnor till offentligt uppträdande för att i en särskild sak låta regeringen veta deras mening.

I Spanien har det på så sätt blifvit socialistkvinornas, hvilka tagit ledarrollen i kvinnornas framträdande ur passivitet och liknöjdhet.

Sedan åratals färgas Afrikas jord röd af spanska soldaters blod. De, som burit dem, anse att ett krig, hvilket får på landet som ett långsamt verkande gift, är ett attentat mot deras heligaste — moderslyckan.

En storartad demonstration af kvinnorna i Madrid förbereddes med anledning häraf. Stadens socialistiska och republikanska föreningar togo del i företaget, man hjälpte till med att utbreda flygblad, i hvilka residensta-

dens alla kvinnor uppmanades att deltaga i en process genom de mest trafikerade gatorna.

I sista ögonblicket förbjöds emellertid det hela af regeringen. Ukasen hade ungefär följande lydelse: Om det blott hade handlat om en allmän demonstration mot krig, hade intet stått i vägen för densamma. Men under inga omständigheter kan en protest mot kriget tillåtas vid en tidpunkt, då tusende män kämpa i Afrika. Detta skulle framkalla en depression i soldaternas sinnen. Ingen republikansk regering skulle tillåta något dylikt.

Dock — ett kvinnligt protestmöte hölls, i hvilket äfven män deltog. Men nu kände kvinnorna starkare än förut, att de måste hålla tillsammans och kämpa för att få fram sin mening. Man stormade mot det hinder som rests mot deras opinionsyttring och begärde att, ehuru det var sommar, skulle cortes sammanträda för att yttra sig om förbudet mot kvinnorna.

Detta har blifvit kärnpunkten. Dessa kvinnor, hvilka kände det som ett lifsbefov att få yttra sig i denna sak, ha fattat förbudet som något direkt mot sig, kvinnorna, riktadt. Det är inte längre frågan om krigets berättigande, som nu står i förgrunden. Kvinnorna ha fått klart för sig att de måste sluta sig tillsammans, att de måste arbeta för att få fram sin mening, sina åsikter. Men det är arbetarkvinnorna, som gjort denna upptäckt, och det är nu de, som genom organisation söka häfva sin uppfattning och ställning.

Man är begärlig att se, om de skola visa sig vuxna den kulturuppgift, som de därmed tagit på sig.

Föreningsmeddelande.

F. K. P. R. i Arvika anordnade lördagen den 16 och söndagen den 17 aug. en trädgårdsfest å Agneteberg, som under lördagen besöktes af 800, på söndagen, trots det mest ogynnsamma väder, af 200 personer. Det rikhaltiga programmet upptog musik, fiol och piano, plastisk dans, ett biografdrama m. m. Bruttoinkomsten uppgick till Kr. 535:—. Af behållningen har styrelsen anslagit Kr. 50:— till "Kvinnornas hus" å Baltiska utställningen 1914. För öfrigt anlitas kassan för namninsamlingen, för hvars ändamål hittills anordnats 7 föredrag inom föreningens namninsamlingsområde å landsbygden.

Rösträttsbyrån.

Allm. Tel. 147.29. **Lästmakaregatan 6, 1 tr.** Riks. Norr 600.

Öppen hvardagar 12—5 e. m. Månd. och torsd. äfven 7—8 e. m.

Namninsamlingsbyrån, Lästmakaregatan 6, 3 tr. är öppen hvardagar kl. 3—5 e. m.; Måndagar och onsdagar äfven 7—8 e. m. För anmälning af medhjälpare vid namninsamlingen till kvinnornas opinionsyttring Allm. Tel. 22 78.

Önskar Ni Eder

en symaskin, som ger en **särskildt vackert** söm vare sig Ni syr i det tunnaste siden eller de grötsta kapptyger, bör ni köpa

Husqvarna Central Bobbin Symaskin,

ty dessa maskiner hafva genom sin öfverlägsna konstruktion, sin mångsidiga användning och öfriga framstående egenskaper blifvit så omtyckta, att de under de få år de varit i marknaden, trots sitt något högre pris erhållit en verkligt storartad spridning, det bästa beviset för att en vara är god. **CENTRAL BOBBIN-MASKINEN** tillverkas i två storlekar, en mindre för familjer och syateljörer och en större för skrædderier.

OBS! Fördelaktiga betalningsvillkor.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.

19 års flicka,

som aflagt realskoleexamen, önskar plats på kontor eller som skrifbiträde i familj- Svar till "Hösten 1913", Ljusnans expedition, Bollnäs.

Flicka

önskar plats att såsom familjemedlem, tillsammans med husmodern, deltaga i alla husets sysslor i godt, gärna musikaliskt hem i Stockholm. Svar till "A.", "Hällen", Edsbruk, Småland.

Bättre, musikalisk flicka

med kontorsvana samt kunnig i maskinskrifning önskar plats som skrifbiträde eller som sällskap och hjälp i bättre familj eller hos ensam person. Svar märkt »Prästdotter», Postkontoret, Högbergsg. 40, Stockholm p. r.

Ung bildad barnsköterska önskar plats. Svar emotes under följande adress "Intresserad barnsköterska", Strömstad, p. r.

Ung, bildad flicka

(aflagt studentexamen) af god familj önskar plats som sällskap och lektris till 1:sta eller 15 sept. Svar till »Lektris». Färgelanda p. r.

Undervisningsvan

guvernans önskar plats för kommande läsår. Ref. finnas. Tacksam för svar till »Sept. 1913», Knifsta p. r.

Exam. kv. sjukgymnast.

med flerårig praktik önskar plats i fam. Intresserad och van vid sjukvård. Svar till "Goda rekommendationer", Sv. Dagbladets exp., f. v. b. Stockholm.

Bildad flicka

önskar till hösten komma i treflig familj för att under god husmoders ledning vinna praktik i ett bättre hems skötande. Är villig att deltaga i alla i ett hem förekommande göromål. Helst i Stockholm eller dess närhet. Svar till »Sällskap och hjälp», Helsingborg p. r.

Lektioner i Linnésömnad

(äfven blusar, barnkläder m. m.)

Praktisk metod, utan träckling. Under okt. nov. äfven aftonkurser. **KARIN EGNÉR, EVA EGNÉR**. Sbylleg. 36. Stockholm. R. T. 3530. A. T. 21004. (A. F. 1786).

LEDIGA PLATSER

Sjuksköterskeplatsen

vid epidemisjukhuset i Hvetlanda är ledig att tillträdas omedelbart.

Kompetensvillkor: Minst ett års tjänstgöring å sjukhus samt en, helst två månaders kurs i epidemisjukvård.

Lönen: 360 kr. pr år jämte fri bostad, vedbrand och lyse; samt fri kost under de tider patienter vårdas å sjukhuset.

Matlagningen (och tvätten) å sjukhuset verkställas af sköterskan när patienternas antal och tiden sådant medgifva.

Rätt till sjukvård ute i köpingen efter särskild taxa då sjukhuset ej är belagdt.

Ansökningstiden utgår den 30 september. Ansökningshandlingar (med meritintyg, åldersuppgift och läkarebetyg) insändas till e. provinssiäläkare Nils Örne, Hvetlanda.

Kvinnlig sekreterare

sökes af vetenskapsman i Stockholm. Sökande bör äga god bildning, omdömesförmåga och fallenhet för intellektuellt arbete samt vara öfvad i maskinskrifning. Svar under signatur "Intressant arbete", Svenska Dagbladet.

Husföreståndarinna

(medelålders) erhåller plats okt. el. nov. hos landbrukare, änkling med en gosse om fem år. Sökanden bör vara van att deltaga i alla hushålls detaljer för att undervisa och öfvervaka sina biträden samt dessutom äga erforderlig uppfostran för umgängeslivet i ett »bättre» hem. Kristliga grundsatsar önskvärda, hvarjämte företräde lämnas sökande med intyg om förmåga att handleda barn och någon musikalisk underbyggnad. Ansökan med betygsafskr. ref. och uppgift å lönepret. samt om möjligt foto till D. Ulf. Kungsladugården, Strömsholm.

Guvernans

erhåller plats genast för läsåret 1913—1914 å mindre herrgård vid järnvägsstation i norra Ängermanland för att undervisa tvenne flickor till inträde våren 1914 i samskolans 2 och 3 klasser samt därjämte vara behjälplig i hushållet. Företräde för musikkunnig. Svar jämte lönepret. och ref. torde benäget ställas till Fru Greta Schmidt, Björna.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10-4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

**Föreningen
Handarbetets Vänners
väf- och syskola**

15 Jan.—15 Juni.

**H. kurs — med kompetensvärde —
för handarbetslärarinnor**

1 Febr.—31 Maj.

Till lärarinnekursens föreläsningar äger konstintresserad ungdom tillträde som extra elever.

Prospekt och upplysningar.

5 Birjer Jarlsgatan 5, Stockholm.

Collan-Oljan,

världens förnämsta läderpreservativ, gör skodonen *absolut vattentäta* och *minst dubbelt varaktiga*. Finnes öfverallt å 0:75 och 1:25 pr flaska.

A.-B. COLLAN-OLJE-FABRIKEN, T. OLSEN, Stockholm.

STOCKHOLMS MUSIK-INSTITUT

Brahegatan 7 B, Allm. Tel. 115 96, Riks Östm. 11 85.

Hösterminen börjar den 15 september. Undervisningsämnen: Piano, Solosång, Violin, Harmonilära och Musikhistoria. Anmälnings-tid den 12 och 13 september kl. 1-3 samt 1/2 6-1/2 7 e. m. Under terminen anmälnings- och mottagnings-tid dagl. kl. 1-2.

Filialer å Söder, Kungsholmen och Lidingö Villastad.

Prospekt erhålles.

Sigrid Carlheim-Gyllensköld.

Annonsera i Dagny!

Nyheter i Bokhandeln!

Doktor Adrian. En hjälte från reformationsstriderna i Hol-land. Af *D. Alcock*. Häft. 3.25, kart. 3.75, klotb. 4 kr.

Grefve Nik. Ludvig von Zinzendorf, hans lif och verk-samhet. Skildrade af *Hermann Römer*, predikant inom Brödraförsamlingen. Häft. 1.50, kart. 1.75, klotb. 2 kr.

Solljus på moln. Några ord till sjuka, bedröfvade och oro-liga af Pastor *E. Koch*. Häft. 1.75, kart. 2 kr., klotb. 2.25.

Det nutida missionsläget i världen. Föredrag af Fil. Dr. *Karl Fries*. Häft. 10 öre.

Ett dyrbart arf. En berättelse från missionen i Bortre In-dien. Häft 15 öre.

William Chalmers Burns. En banbrytare för vår tids kina-mission. Af *Chr. Hanson*. Häft. 20 öre.

Andaktsbok för kvinnor. Af Pastor *Freihow*. Luthersk bog-mission. Häft. 30 öre. klotb. 40 öre.

Kristliga småberättelser af *O. T. Moe*. Häft. 30 öre, klotb. 40 öre.

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens Förl.-Exped.
Stockholm 3.

Wiréns utsökta **PARFYMER**, eleganta damers förtjusning!

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Andelsägare i Föreningen Dagny

kallas till extra sammanträde måndagen den 29 sept. kl. 7.30 e. m. å Fredrika-Bremer-Förbundets lokal, Klarabergsgatan 48, Stockholm, för slutligt afgörande af den sedan årsmötet hvilande frågan om Föreningen Dagnys upplösning.

STYRELSEN.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Särslagstiftning för kvinnor.

Den ungerska lagen om barnets rätt. Af *Jenny af For-selles*.

10-timmarsdagen. De socialdemokratiska kvinnornas peti-tion till K. M:t.

Kvinnorganisationer i Wien. I. Af *Olly Schwarz*.

En socialistisk kvinnorörelse i Spanien.

Föreningsmeddelanden.

Notiser.

Insänd litteratur.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**